

Жадид

2025-yil 28-fevral

№ 9(61)

www.jadid.uz

Tilda, fikrda, ishda birlik!

Jadid

adabiy, ilmiy-ma'rify va ijtimoiy haftalik gazeta

@Jadid_uz

@Jadidmediauz

@Jadid_rasmiy

@Jadid_uz

ТАХЛИЛ

Агар биз аждодларимиз хотирасини улуғламоқчи, шу асосда ўзбек номини, Ўзбекистон номини бутун дунёга тараннум этмоқчи эканмиз, бу ишни биринчи навбатда кино санъати орқали амалга оширишимиз керак. Айнан кино санъати орқали жаҳон экранларини забт этишимиз, шу йўл билан дунё ахлининг дикқат-эътиборини қозонишимиз мумкин.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

КЕТДИК, КИНОГА ТУШАМИЗ!

Яңги Ўзбекистонда маънавият ва маърифат, адабиёт, маданият ва санъат соҳалари ривожига улкан аҳамият қарашлаётганини мамлакатимиз ва жаҳон жамоатчилиги эътироф этабетганин бор етад. Бу борада Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевинг шахсий эътибори, ташаббус ва таъсислари билан яңги-яңги гоялар амалеа оширилмоқда, соҳа вакиллари томонидан билдирилаётган асосли тақлифлар фаол кўллаб-кувватланмоқда. Шу боис, жамиятимизда “Президент – маънавиятнинг бош ҳомийси” деган фикр шакллануб улугрганига ҳам барчамиз гувоҳмиз.

Мир Алишер Навоий бобомиз: “Елгуз обудин ким эшиттиш садо?” – деб ёзганидек, қарс иккى кўлдан чиқиши ҳаммаға аён. Мана шундай ўксас эътиборга жавобан жойларда ҳам жиддий ҳаракат, изланиш ва интишиш бўлса, албатта, муддаога етмоқ муаммо бўлмас. Келин, ушбу нуқта наазар билан санъатлар ичida энг кудратли таъсир кучига эга бўлган соҳага бир наазар ташлашлик, яъниким, биргаликда кинога “тушиб чиқайлик”.

Аввало, кейинги йилларда давлат ва ҳукumat томонидан қабул қилинган миллий кино санъатимизни ривожлантириша оид энг муҳим хужжатлар билан танишиб ўттайлик.

Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 2017 йил 7 августанда “Миллий кинематографияни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”,

2021 йил 7 апрелда “Кинематография соҳасида давлат бошқаруви тизимиши

ни такомиллаштириш ҳамда соҳа ва

килларининг ижодий фаолияти учун

муносиб шароит яратиш тўғрисида”,

2024 йил 5 июня “Кинематография соҳасида янада ривожлантириш ҳамда

мамлакатимиз тарихига бағишинланган

фильмлар туркумини яратишга доир

чора-тадбирлар тўғрисида”, 2024 йил

7 июнда “Миллий қоининдустрияни

ривожлантириш бўйича қўшимча чора-

тадбирлар тўғрисида”ги қарорлар;

2021 йил 7 апрелда “Кино санъати ва

саноатини янада босқичга олиб чи-

қиш, соҳани давлат томонидан кўллаб-

кувватлаш тизимини янада тақоми-

ллаштириш тўғрисида”ги фармон

имзоланган. Шунингдек, Вазирлар Мах-

камасининг ҳам бу мавзуда бир қатор

қарор ва фармойшлари қабул қилинган.

Шу ўринда, ушбу муҳим хужжатлар

давлатимиз раҳбарининг яхши анъана га айланган ҳақи билан мулоқотлари доирасида, хусусан, кино ижодкорлари билан учрашувларида билдирилган фикр-мулоҳазалар, таклиф ва ташаббуслар асосида дунёга келганини алоҳида таъкидлаш зарур.

Аввали “Ўзбеккино” миллий агентлиги Маданият вазиригига хуёзидаги Кинематография агентлиги сифатида ташкил этилди. Қарийб чорак асрлик танаффусдан кейин Тошкент ҳалқаро кинофестивали қайта тикланди. Эндилийда жаҳоннинг 50 дан ортиг мамлакатидан юзлаб таникли киножодорлар ушбу фестивалда ташриф бўюроюқда. “Олтин Хумо” миллий фильмларни тақдирлаш маросими, таникли кино намояндадарининг юбилеи саналари юқори савияда ўтказилмоқда.

Барчамиз яхши эслаймиз, яқин йилларда ҳам “Ўзбекфильм” номи билан машҳур бўлган маскан қандай ҳароб ахволда колган эди. Бу жойдаги кўплаб бино ва иншотлар, ер майдонлари азбаройи жон саклашни инлихуда турли ташкилот ва корхоналарга ижарага берилган, бу ерда мебелдан тортиб михгача, кир совудан тортиб шпаклёвка-гача (ўша ёактда “Шпаклёвканинг энг зўри бизда. Манзил – “Ўзбекфильм”

киностудияси”, деган реклама радио орқали тинимисиз айланарди) қичар, таъбири жоиз бўлса, кинодан бошқа ҳамма нарса бор эди.

Машҳур режиссёр ва оператор, Ўзбекистон санъат арбоби Хотам Файзиев бир сұхбатда куйиниб айтганда: “Таксига чиқиб, “Ўзбекфильм”га хайдан” десам, хайдовчи “Шпаклёвка қиқадиган жойгами?” дейди. Бу нима деган гап!”

Куонарли томони, бугун “Ўзбекфильм” тўлиқ ўз агалари – кино ижодкорлари иктиёрида. Катта ҳажмдаги курилиш ва ободонлаштириш ишлари Бажарилганидан сунг, умуми ҳудуди қарийб 10 гектарни ташкил этадиган “Ўзбекфильм” киностудияси бутунлай янги курнишга келди. Давлат бюджетидан 168 миллиард сўм ажратилиб, унинг барча бино ва иншотлари реконструкция қилинди. Киностудия негизида “Ўзбекфильм” киноконцерни ташкил этилиб, замонавий курилма ва жиҳозлар учун қарийб 25 миллион европлик шартнома имзоланди. Буғунги кунда ушбу киноконцерн ўзининг замонавий имкониятлари ва кино технологиялари бўйича Марказий Осиёда тенгиз ҳисобланади.

(Давоми 4-5-саҳифаларда).

ОНАЖОНИМ – ТАБИАТ

ЕР КЎКАРСА – ЭЛ КЎКАРАДИ

ёки матонатли боғбон ҳикояси

Ваҳобжон ака ва Зебихон опа оиласи кўпчиллик ҳавас қилгудек тўқис, ўзлари бир-бирига муносиб жуфтлиқ эди. Рўзгор ташвишларига иккиси баравар елка тутар, боями, далами – ҳар ерда бирга заҳмат чекиб, роҳатини баҳам кўрарди. Тўнғичи – Насибаҳон уч ёшга тўлганда, ўғи кўришлари уларни бехад кувонтириди. Яратганга шуқроналар айтиб, унга Ҳошимжон деб исм кўйишиди. Хали ёшига етмай турби юра бошлаган болалай жуда шўх, ҳамма нарсага қизиқувчан, тили бурро эди. Ваҳобжон ака ўша пайтларда колхозда чўпонлик қилас, эрта баҳорда кўй-кўзиларни тоққа ҳайдаб кетиб, куздакда ўйга қайтарди. Эрининг иссиқ-совуғидан хабар олгани тоққа отланган пайтда болаларини қайнонасига қолдириб кетаётган онаизор ўғлининг шумтакалигидан доим хавотир олар, иложи борича тезроқ болалари ёнига қайтишга ошиқарди. Даструхонлари тўкин, ҳаётлари текис, бир маромда ўтарди, аммо...

(Давоми 2-саҳифада).

МУЛОҲАЗА

“КУРАШАДИ ИККИ ТЎЛҚИН, ҚАРАБ ТУРАЙМИ!..”

Бугун Илон Маск ҳақида эшитмаган киши кам. “Ким ўзи?” деган саволга аксар кишилар “миллиардер” деб жавоб қилидат. Сиёсат, илм-фан, фазо ва дастурлаш олами янгликларидан яхшироқ ҳабардор кишилар эса унион инноваторларигини, айни пайтда АҚШ президентининг энг яқин маслаҳатчиларидан бирни ҳамда Ҳукумат самараదорлиги департаменти раҳбари эканини ҳам айтиши мумкин.

ЁЗИШГА ТУРТКИ БЕРГАН ВОҚЕА

Илон Маск борасида бизнинг диккатимизни жалб этган воқеа “Jadid” газетаси томонидан чоп этилган китоб тақдимотида содир

ТАЛҚИН

ЎЗБЕК ХОТИН-ҚИЗЛАРИ КЕЧА ВА БУГУН

Сўнгги йилларда туғилган эркинлик мухити ва илм-фанг бўлган катта эътибор ўлароқ жадаллашиб кетган тарихий изланишлар Президентимизнинг хотин-қизлар мавқенини оила, жамият ва давлат ишларида юқсалтириша қараштирилган сиёсати тарихий асосга эга. Галинига ишботламоқда.

Бу юқ турон давлат-чилиги гояси учун курашган жадид боболаримиз Амир Темур давридаги каби ўзбек давлатини тикилаш орзуидан бўлганлар. Соҳибкорон ва темурйлар даври тарихини мукаммал ўргангандар. Уша даврда аёлларга бўлган эътибор ҳамда уларнинг тарих олдидаги хизматларини ўқиб, ўзлари ҳам хотин-қизларнинг жамиятда нуғузини кутариш, уларнинг таълим олиши, жамиятда аёлларга нисбатан қараш ва муносабатларни ўзgartиртиш масасидаси ҳам илғор фикрларни айтиб, бу қарашлар мустаҳкаманишига сабабчи бўлганлар.

(Давоми 2-саҳифада).

ОРАМИЗДАГИ ОДАМЛАР

ОГАҲИЙНИНГ “ҚЎЛИНИ ТУТГАН” ОҚСОҚОЛ

Хоразмда умрининг эл-кортнинг ғами билан яшаб келаётган ёшлиллар жуда кўп. Бундай одамлар воҳанинг ҳар бир туманида, кўйингки, ҳар қишлоғу маҳалласида истаган топилади.

Хивалик Отаназар ака Пирназаров ана шундай инсонлардан. У киши табаррук 81 ўшини қаршилаётган бўлса-да, ҳали ёшига нисбатан анча тетик, бардам, фикри теран. У умрининг 60 йилини давлат ишига баҳш этди. Бир жойда, бир лавозимда 30 йил раҳбарлик қилди. Яна ўша собиқ тузумнинг энг қийин даврларида Хива туманидаги Огаҳий жамоа ҳўялиги бошқаруви раиси вазифасида ишлади.

Отаназар оға билан кўпдан сұхбат қилишни ният қилардим. Сабаби, у Огаҳий ҳазратлари қадамжосини обод килишда кўрсатган жонбозлиги билан воҳада шуҳрат қозонян.

– Отаназар оға, сизни “Огаҳийнинг “қўлини тутган раис” дейишади. Шу иборанинг маъносини тушунтириб берсангиз.

– Огаҳий ҳазратлари ўз кўли билан экиб кетган балх тути, яраттан бөг-роглари, қаздирган ёл-ариклари биз учун кўзга тўтиё, муқаддас. Тақдир ҳар бир авлод зиммасига ўзига яраша оғир юк юлайди. Биламизки, Огаҳий бобо мироблар авлодидан бўлган. У зотни кўрган боболаримиз Полвон, Варагзон, Хирросон, Мўртиман, Фўвик ёл, Бўз ёлларни қазишишган. Оталаримиз эса ўша ёлларни қайта қазишишган. Менга эса тақдир улуг Огаҳий таваллудининг 150, 180, 190 йиллик юбилейларида қатнашиш баҳтини мусаясар этди.

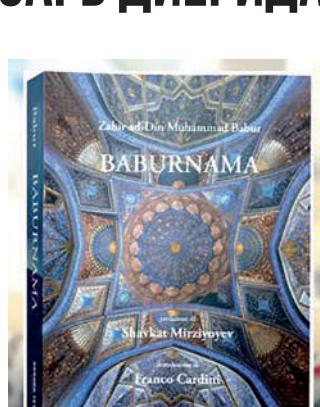
Сиз айтган иборага келсақ, бунинг тарихи узун: 1950–1980 йиллар билан бөглиқ. Биласизми, ўша даврларда ҳамма нарса пахта билан ўлчанарди. Хотира, тарих, қадрият, адабиёт, камдан кам кишиларни қизиқтирган. 1958 йил ёзида уйимизга машҳур олим Субботой Долимов келди. Онам раҳматлик ўша даврларда мактаб директори бўлиб ишларди.

(Давоми 6-саҳифада).

ТАКДИМОТ

“БОБУРНОМА” – ЦЕЗАРЬ ДИЁРИДА

Маълумки, Италияning “Sandro Teti Editore” нашириёт уйи Заҳиридин Муҳаммад Бобурноминг “Бобурнома” асарини итальян тилида чоп этган эди. Мазкур асарни атоқли итальян олимни, турколог Федерико Пасторе катта маҳорат билан тархими қилган. Айниска, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев сўзбоши билан нашр қилингани мазкур асарнинг қиммати ва нуғузини янада оширилди.

Ер кўкарса – эл кўкаради ёки матонатли боғбон ҳикояси

ЎЗБЕК ХОТИН-ҚИЗЛАРИ КЕЧА ВА БУГУН

Бошланиши 1-саҳифада.

Жадидлик миллий ҳаракатининг йирик наамояндалари Махмудхўжа Беҳбудий, Ҳожи Мунн, Абдурауф Фитрат, Абдулла Авлоний, Тавалло, Чўлпон, Убайдулла Хўжা, Ҳамза, Сўғизода, Зухриддин Фатхиддинзода, Рауф Музаффарзода ва бошқалар вақтли матбуот саҳифаларида ўзбек хотин-қизлари мазнавий, ижтимоий, сиёсий ҳаётини, кундаклик турмушини, уларнинг илм-фандаги, хунарга бўлган муносабатларини ёритиб берувчи туркум мақолалар ва асарлар ёѓанлар.

Давлатимиз раҳбарининг ташабуслари билан 150 йиллиги бу йил кенг нишонла-наётган буюк бобомиз, Туркистон жадидларининг отаси Махмудхўжа Беҳбудий қизлар тарбияси ҳақида гапириб, уларни эҳтиётлаб вояга етказиши, имлами қилиш зарурлигини таъкидлаган бўлса, Абдурауф Фитрат фарзандларини яхши хўлиг агалири, янни имонли, фидокор, ғайратли бўлиб улғайишлари, миллий тараққиётта мувофиқ бўлишлари, дин ва динодашларини ҳалокат ва ҳаробалидан куткаришлари учун хотин-қизлар – миллият оналари тарбия ва илим олишлари, ахлоқ ва билимларини камолга етказишли-ри лозим, деб хисобланган. Абдулла Авлоний ҳам хотин-қизлар жамиятнинг тенг ху-кукли аъзоси эканлигини ўтириб, уларнинг таълим олишлари ва жамиятда ўзининг муносиб ўрнини топишларига шароит юратиб бериши кераклигини таъкидлаган ва ўзи очган мактабда ҳам қизлар ўғил болалар билан таҳсил олишини таъминлаган.

Жадидлар ўз маблаглари хисобидан ташкил этган янгича мактабларда қизларни ҳам ўқита бошлаганлар. Улардан бирни Абдуқодир Шакурий мактаби бўлиб, унда қизлар учун ҳам маҳсус синфлар ташкил этилган. Бора-бора бундай мактаблар Туркистоннинг бошқа шахарларида ҳам очила бошлаган. Тошкентдаги Эшонхўжа Хонхўжаев, Собирсон Рахимовнинг мактабларидан ўғил болалар қатори қизлар ҳам таълим олган. Кўкон шахрининг Галгасой махалласида Муҳаммаджон Холиқи 1913 йилда қизлар мактабини ташкил килган.

Туркистон жадидлари аёлларини билим олишлари ва жамиятнинг тенг хукукли аъзоси сифатида ўзларига муносиб иш билан шуғулланишлари учун имконият юратиши ўз оиласидан бошлайдилар. Жўмладан, самарқандлик мактаби Абдуқодир Шакурий қизлар учун ташкил этган янгича мактабда хотини Розияхоним музалимлик килган бўлса, Абдурауф Фитрат хонадонидаги адабий ва маърифий мухит синглиси Махбуба Абдураҳим кизининг шиори бўлиб етишишига шароит юратиб берганни маълум. Кўлонник жадид Муҳаммаджон Холиқиңинг Солияхон Абдухолиқ қизи эса акасининг мактабида музалимлик килган.

Жадидлар томонидан хотин-қизларни имлами қилиш учун олиб борилган ҳаракатлар тез орада ўз натижасини кўрсата бошлайди. Кўлон, Тошкент, Самарқанддаги илғор аёллар жамиятдаги муммалорини очиқ айтиб, ўз хукук ва манфаатларини ёқ-лаб чиқсанлар, тараққийпарварлар ҳаракатини кўллаб-кувватлаганлар, қизлар учун янги усул мактабларини ташкил қилиш ишларидан яхшида афод.

Ташкентлик яна бир жадид аёл “Тошкентлик музалими” имоси остида “Садойи Туркистон” саҳифаларида испохотта Чорлочиҳон бўлиб, унинг таржими-маҳаллияни имлами, мазнавий ва маърифий аҳамиятини таъкидлаб, фикрини “Лайлининг калами Садойи Туркистон жаридасига табрик ёэди. Садойи Туркистон овозаси абадий боқий қолсин”, деб якунлайди.

Ташкентлик яна бир жадид аёл “Тошкентлик музалими” имоси остида “Садойи Туркистон” саҳифаларида испохотта Чорлочиҳон бўлиб, унинг таржими-маҳаллияни имлами, мазнавий ва маърифий аҳамиятини таъкидлаб, фикрини “Лайлининг калами Садойи Туркистон жаридасига табрик ёэди. Садойи Туркистон овозаси абадий боқий қолсин”, деб якунлайди.

Ташкентлик яна бир жадид аёл “Тошкентлик музалими” имоси остида “Садойи Туркистон” саҳифаларида испохотта Чорлочиҳон бўлиб, унинг таржими-маҳаллияни имлами, мазнавий ва маърифий аҳамиятини таъкидлаб, фикрини “Лайлининг калами Садойи Туркистон жаридасига табрик ёэди. Садойи Туркистон овозаси абадий боқий қолсин”, деб якунлайди.

Ташкентлик яна бир жадид аёл “Тошкентлик музалими” имоси остида “Садойи Туркистон” саҳифаларида испохотта Чорлочиҳон бўлиб, унинг таржими-маҳаллияни имлами, мазнавий ва маърифий аҳамиятини таъкидлаб, фикрини “Лайлининг калами Садойи Туркистон жаридасига табрик ёэди. Садойи Туркистон овозаси абадий боқий қолсин”, деб якунлайди.

Ташкентлик яна бир жадид аёл “Тошкентлик музалими” имоси остида “Садойи Туркистон” саҳифаларида испохотта Чорлочиҳон бўлиб, унинг таржими-маҳаллияни имлами, мазнавий ва маърифий аҳамиятини таъкидлаб, фикрини “Лайлининг калами Садойи Туркистон жаридасига табрик ёэди. Садойи Туркистон овозаси абадий боқий қолсин”, деб якунлайди.

1907 йилда яна бир туркестонли, аёл Ножияхоним Россия давлат Думасининг мусулмон аъзоларига мактуб ёзиб, шариат қонунларида аёлларга тижорат билан шуғулланиш ва Ҳажга саёҳат қилиш каби ху-куклар берилгани, Туркия ва Миср аёллари бу хукуклардан фойдаланаётганларини таъкидлаб, Думадан туркестонлик аёллар учун ҳам бу хукукларни кафолатлаб кўйиш-

Ўзининг айёрони сиёсати орқали миллининг энг фаол аёлларини аниқлаб олган мустамлакачи ҳукумат 1930 йиллардан бошлаб, уларни жисмонан ўйқулига киришган. Бу ҳолат 1937-1938 йилларда аёв олган. Хорижда таҳсил олиб келган Ҳайринисо Мажидова, Матлуба Муҳаммадова, Марям Султонмуродова кабилар аксилиникилоби чи машилла, чеэт эл жосурлари сифатидаги қамоқча олинган. Уларнинг кўпчилиги отиб ўлдирилган, Россиянинг узоқ худудларига сургун қилинган. Шунингдек, юзлаб аёвлар “халқ душманин”нинг онаси, кизи, турмуш ўртоғи, синглиси бўлганлариги учун азоб-улоғатларга гирифатни қилинган. Уларнинг кўпчилиси ҳаётдан бехабар, болалар тарбияси билан шуғулланиб юрган аёвлар бўлиб, айримларигина турмуш ўртоқларига маслакдош ва ёрдамчи эди. 1937 йилдан бошлаб хибга олинган аёвлар 1939 йилининг биринчи ярмига қадар қамоқда сақланган. Турмуш ўртоқларининг “аксилинкилобий миллатчилик фаолияти”-ни НКВДдан яшириб келгандикла, уларнинг “халқ душманин” сифатидаги фаолиятига шерин бўлганлиқда айланганлар. Қаттол ҳукуматнинг аёвларга ҳам бешафқат муно-сабатини англаб етган жадидларининг катта кисми хотинларидан “конуний асрараш”-ни уларни қатагон машинасидан омон сақлаб қоломаган.

Инсон қадрни улуғлаш, ҳар бир фуқаро, айниқса, хотин-қизлар имкониятларини юзага чириш учун барча шароитлар ятириб бериладиган буғунги кунда буз ўтишибдаги иотукларимиз қатори ажодларимиз бошидан ўтган оғир паллаларни ҳам эсда тутишимиз лозим. Яъни, бу кунларга осон-личка етиб келинганий ўй. Кечагина амалга ошиши гумон бўлган ўзгаришлар идилидикда оддийлик касб этиб бормомда.

Президентимиз ташабуслари билан депутатликка номзодларнинг 40 фоизи хотин-қизлар бўлишининг қонунийлаштириб кўйилиши, Қонунчилик палатаси аъзоларининг 38 фоизи, сенаторларнинг 25 фоизини аёвлар ташкил мактабида муаллимлик килган Нозимахоним рус тилида эркин гаплаша олган, Оренбург ва Қозонда чиқиб турган матбуот саҳифаларида “Хотинлар хукукига оид”, “Илм ва маориф борасида бир-икки сўз” каби мақолалари чоп этилган. Уларда ўзбек аёлларининг тургун жамиятдаги ўрни ма-саласини кўтариб чиқсан. Бу йўлдаги ҳар қандай озодлик ҳаракатларига хайрихонлик билдирилган. Уларни кўллаб-кувватлаган. Мақолалар мазмуну, руҳ билан Туркистонда озодлик ғояларининг ёйлиши, хотин-қизлар ўртасида демократик интилишнинг кучайишига хизмат килган.

Нозимахоним ўз даврининг илғор қарашли аёбли бўлиб, эркаварларлик гояларининг тарғиботчиси эди. Бу ҳол унинг дастлабки мақола ва шеърларидан аник кўринади. Унинг 1904 йили “Туркистон вилоятининг газети”да босилган мақолаларидан бирни “Инсонга қанча эри даркор?” деб номланган. Сўнг кетма-кет маҳаллий матбуот саҳифаларида “Хотинлар хукукига оид”, “Илм ва маориф борасида бир-икки сўз” каби мақолалари чоп этилган. Уларда ўзбек аёлларининг тургун жамиятдаги ўрни ма-саласини кўтариб чиқсан. Бу йўлдаги ҳар қандай озодлик ҳаракатларига хайрихонлик билдирилган.

Давлатимиз раҳбарининг илм-фанимизга чин маънодида қайта жон багишлаганларни таъкидлаб, соҳага кириб келаётган, қайтаётгандар таъкидлаб, фикрини “Лайлининг калами Садойи Туркистон” таълим оғоятнига ошиб, бугун 5000 дан ортиқ олимий фаолиятни билан шуғулланмоқда. Магистратурага ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқин талабанинг яримидан кўпі, анирги 653 мингдан зиёдидан қизлар ташкил этилди. Магистратурада ўшишга кабул қилинган хотин-қизларнинг тўлиғ давлати хисобидан ўқитилиши кечагина тасаввурга сиғанс эди. Ҳозирда олийгоҳларда таълим оғоятни билан 1 миллион 300 минга яқ

“КУРАШАДИ ИККИ ТҮЛҚИН, ҚАРАБ ТУРАЙМИ!..”

Бошланиши 1-саҳифада.

Чиндан ҳам аксарият эксперталар келажакда СИ технологияси ҳарбий можараларда ҳал қилювчи роль йўнаб, инсон учун мукаррар ҳафни кептириб чиқариши мумкинлигини таъкидлаб, бу йўналишга жиддий эътибор қаратиш ва уни бошқаришда устунишка ега бўлиш шарт, деган фикри илгари суршишмодка. Илон Маск эса ана шундай қарашибди кимсалар орасида ўта қатъий фикрда экани билан алоҳида ажралиб туради. Бунинг устига, у мавжуд технологик имкониятлардан келиб чиқкан холда, СИ технологияси йўналишида мутлақ етакчи бўлишга очиқ-оидин интилаётгандардан бири.

Шу ўринда СИТ ва Илон Маск ҳақида батағисилроқ тўхталишга ҳаракат қиласиз.

ФАРОЙИБ БОЛА

Милиардер ҳақида очиқ манбаларда шундай маълумот мавжуд: Илон Маск 1971 ёили Жанубий Африка Республикасининг маъмурӣ пойтахти бўлмиш Претория шахрида туғилган. Отаси Эрол Маск – муҳандис, тадбиркор, онаси Мэй Маск эса модель ва диетолог бўлган.

Болалик даври Жанубий Африкада ўтган Илон Маск ўзига хос ҳусусиятлари билан тенгдошларидан ахралиб турган. Ҳусусан, у китоб, компьютер ва илм-фенга каттиқ қизиқини боис 4 ёшлидәк турли мавзулардаги энциклопедияларнинг анчамунасины ўйнишга ултурган экан.

“Йўлбошловчига қўйламана: Галактика бўйлаб” китоби унинг энг яхши қўрган асарларидан бири – инсонларни Марсга кичиришдир. “Мен, албатта, Марсда ўшишинистайман. Аммо бу космик кеманинг Марс юзаси билан тўқнашув туфайли содир бўлмаслиги керак”, деган эди у.

Албатта, тадбиркор сармоясининг янада кўпайишида давлатнинг ҳам муҳим роли бор. Илоннинг деярли барча фазовий парвозларига, маълум мақсадларга мўлжалланган сунъий йўлдошларни орбитага олиб чиқиши энг катта буюртмалар АҚШдаги NASA агентлиги томонидан берилган.

Натижада милиардерга яхши даромад келтирган бу йўналиш 2004 ёили Tesla компаниясига сармоя киритилишига ҳамда Илоннинг бош ижрочи директорига айланшига сабаб бўлган. Электромобиллар мавзусида деярли инқиlob ясаган Tesla компанияси кўп ўтмай ўз электромобилларининг нафакат экологик жиҳатдан самарали, балки технологик жиҳатдан муаммалигини ҳам исботлай олди.

Шу ўринда бир нарсани алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Илон Маск ўтган асрнинг эмас, бугуннинг милиардери. Ҳатто аср бошида уни аксарият сармоядорлар танимас эди. Ҳозирга келиб тахминий хисоб-китобларга кўра, унинг бойлиги 384 милиарддан 400 милиард долларгача бўлган оралика деб баҳоланади.

Илон Маскнинг бу қарашларини кескин таъкид қилювилар ҳам йўқ эмас. Бир қанча эксперталар буни ҳаддан ташқари драматик ва реаликдан йироқ деб ҳисоблашади. Улардан бири – Facebook асосчиси Марк Цукерберг. У Маскнинг бу қарашларини “Бефойда ва файритабиий кўркўб” деб атаган.

Аммо 2023 йили АҚШ Ҳарбий ҳаво кучларининг (USAF) сунъий интеллект бошқарувидаги дронлар бўйича ўтказган синови Илон Маскнинг фаразлари борасида ўйлаб кўришга ундаиди. Ўшанда оммавий ахборот воситаларига СИ технологияси асосида ишловчи дрон ўз миссиясини бажариша операторининг бўйрунини инкор килиб, унга ҳужум қилган, деган мълумотлар матбуотга сизиб чиқкан. Бу ҳақда АҚШ Ҳарбий ҳаво кучлари полковники, Tucker “Cinco” Hamilton номли сунъий интеллект бўйича мутахассис Ҳэмилтон Лондондаги СИ конференциясида гапирган.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Канаданинг Монреаль шахрида яшаш билан бирга, турли хил ишларда ишлаб, ўзишга маблаг тўплайди. Илон 1992 ёили АҚШнинг Пенсильвания шахрига кўчиди, 1995 йилгacha бу шахарда “Kollej of Arts & Sayens”да физика бўйича, Уортон мактабида эса бизнес ва иқтисодиёт бўйича таҳсил олиб, бакалавр даражасини берувчи иккита дипломни кўлга киритади. Илон 1992 ёили Стенфорд универсиитетида таҳсилни давом эттириш учун Калифорнияга кўчиди ўтган Илон ўзишни ташлаб, интернет-технологиялари билан шуғулланишга қарор қиласи.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Канаданинг Монреаль шахрида яшаш билан бирга, турли хил ишларда ишлаб, ўзишга маблаг тўплайди. Илон 1992 ёили АҚШнинг Пенсильвания шахрига кўчиди, 1995 йилгacha бу шахarda “Kollej of Arts & Sayens”да физика бўйича, Уортон мактабида эса бизнес ва иқтисодиёт бўйича таҳсил олиб, бакалавр даражасини берувчи иккита дипломни кўлга киритади. Илон 1992 ёили Стенфорд универсиете-

тида таҳсилни давом эттириш учун Калифорнияга кўчиди ўтган Илон ўзишни ташлаб, интернет-технологиялари билан шуғулланишга қарор қиласи.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Канаданинг Монреаль шахрида яшаш билан бирга, турли хил ишларда ишлаб, ўзишга маблаг тўплайди. Илон 1992 ёили АҚШнинг Пенсильвания шахрига кўчиди, 1995 йилгacha бу шахarda “Kollej of Arts & Sayens”да физика бўйича, Уортон мактабида эса бизнес ва иқтисодиёт бўйича таҳсилни давом эттириш учун Калифорнияга кўчиди ўтган Илон ўзишни ташлаб, интернет-технологиялари билан шуғулланишга қарор қиласи.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани кўлиб, шу мамлакатга кўчиди ўтади.

Илон Маск ота-онаси ажрашганидан кейин бир муддат отаси билан бирга яшаган. Кейинчалик отаси билан муносабатлари жуда таранглариш кетгани сабаби АҚШга кўчиди кетишига қарор қиласи. 17 ёшли Илонга онасининг Канада фуқароси экани к

Бошланиши 1-саҳифада.

Тошкент шаҳридаги собиқ "Панорама" биносини ҳаммамиз яхши биламиш. Айни пайдатда бу тарихий бино Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий кино санъати саройига айлантирилган. Саройнинг 1 минг 800, 320, 70 ва 50 кишилиш намойиш заллари, 2 та аудитория хонаси ва мажлислар зали тубдан таъмирилашиб, бу ерда "Ўзбекистон кино санъати музейи" ташкил этилди. Мұхташам мажмуя якин даврда Тошкент халқаро кинофестивали, "Олтин Хумо" миллий фильмларни тақдирлаш маросимларига, ўнлаб бадиий ва ҳужжатли фильм премьералари хамда намойиш заллари, маданий-маърифий тадбирларга мезонлик қилди.

2025 йилда давлат буюртмаси асосида суратга олинадиган фильмлар учун 110 миллиард, "Тирик тарих" дастури доирасида 70 миллиард, миллий телесериалларни кўллаб-куватлаш учун субсидия шаклида 12 миллиард – жами 192 миллиард сўм маблаг ажратилётганинг ўзиён, ўйлаймизки, мамлакатимизда соҳа ривожига қаратилётган юксак ётибор даражасини кўрсатади.

Кинолохийаларга хорижий хамда маҳаллий хамкорлар томонидан инвестиция ажратилиши анъанага айланниб бораётгани, хусусан, 2024 йилда 10 та бадиий, 13 та ҳужжатли фильм маҳаллий хамда хорижий инвесторлар ҳамкорлигига яратилтани, ижодий ташкилларни кўллаб-куватлаш мақсадида "дўстлар клублари" ташкил этилгани ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Бирор ҳалқни уйғотмоқчи бўлсангиз, унга тарихини ўргатинг. Аврелий АВГУСТИН

Шу ўринда давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев ташаббуси асосида миллий кино санъатимиз тарихида илк бор "Тирик тарих" номли мегалойиҳа амалга оширилаётганини алоҳида таъкидлаш зарур. Бу хусусда Президентимизнинг "Кинематография соҳасини янада ривожлантириш ҳамда мамлакатимиз тарихига бағишланган фильмлар туркумини яратиша доир чора-тадиблар тўғрисида"ти карори нафқат маданий, балки тасвирларни ҳаётимизда ҳам муҳим аҳамиятга эга ҳужжат сифатида қабул қилингани тарихидан яхши аён.

Биринчи ўзбек кинооператори Худойберган Девоновнинг ўзбек ҳалқи ҳаётни ва урф-одатларини, Ҳоразм манзараларини акс этирган дастлабки ҳужжатли-хроникан фильмлари билан XX асрнинг 20-йилларида миллий кино санъатига тамал тоши кўйилганни тарихидан яхши аён.

Ўз вақтида ўзбек киносинг шаклланишида муҳим роёп ўнаган машҳур режиссер Сулаймон Хўжаев чоризмга қарши кураш мавзусида яратган "Тонг опидан" фильмни учун миллатчиликда айланбили хибса олинганни ва машъум 1937 йилда отиб ташланганни ҳам янчали факт.

Кейинроқ Наби Ранев, Комил Ёрматов, Йўлдош Аъзамов, Шуҳрат Аббосов каби истеъоддли режиссёrlар томонидан "Тоҳир ва Зухра", "Алишер Навоий", "Абу Райхон Беруний", "Мафтунингман", "Ёр-ёр", "Махаллада дув-дув гап", "Сен етим эмассан", "Тоҳшент – нон шархи", "Ўткан кунлар" сингари чинакам миллий характердаги фильмлар яратилди.

Айтганча, "Тонг опидан", "Қасам", "Насриддин Бухорода", "Тоҳир ва Зухра", "Алишер Навоий", "Сен етим эмассан", "Ўткан кунлар" (бүринчи варианти), "Шикоат", "Аччик данак", "Абу Райхон Беруний", "Инсон кушлар ортидан боради", "Шум бола", "Даҳонинг ёшлиги", "Сиз ким Сиз?", "Абдуллаҳон" фильmlари ЮНЕСКОнинг Олтин фондига киритилган.

"Тирик тарих" фильmlар туркумини яратишда "Ўзбекфильм" киноконцернининг моддий-техник базасидан фойдаланиш кўзда тутилган. Бунинг учун киноконцернда бир вактнинг ўзида 3 та фильмга хизмат кўрсатувчи замонавий кино курилмалари ва ёритишин ускуналари ҳамда улар билан ишловни техник ҳодимлар гурухи шаклланиширилди. Декорацияларни куриш учун 10 га яқин дасттоҳ ва курилмалар, шунингдек, тарихий либослар, пойбазлар ва кийим-бошларни тикиш учун ўнлаб замонавий тиқув машиналари ишга туширилди. 20 дон ортиқ автотранспорт шай ҳолатга келтирилди.

"Тирик тарих" фильmlар туркумини яратишда "Ўзбекфильм" киноконцернининг моддий-техник базасидан фойдаланиш кўзда тутилган. Бунинг учун киноконцернда бир вактнинг ўзида 3 та фильмга хизмат кўрсатувчи замонавий кино курилмалари ва ёритишин ускуналари ҳамда улар билан ишловни техник ҳодимлар гурухи шаклланиширилди. Декорацияларни куриш учун 10 га яқин дасттоҳ ва курилмалар, шунингдек, тарихий либослар, пойбазлар ва кийим-бошларни тикиш учун ўнлаб замонавий тиқув машиналари ишга туширилди. 20 дон ортиқ автотранспорт шай ҳолатга келтирилди.

Умумий майдони 1 минг 250 кв.метрлик виртуал павильон ташкил этилиб, "Тирик тарих" дастурига киритилган "Баҳодир Ялангтӯш" бадиий фильмни илк бор тўлиқ шубъи павильонда суратга олинди. Шунингдек, "Маҳтумқули" бадиий фильмнинг Ўзбекистонда суратга олинган учун барча санхалари киноконцернин очиқ ва ёпик павильонларида тасвирга туширилди.

Мұхтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёев "Тирик тарих" дастурини амалга ошириш учун барчамиз, биринчи навбатда, раҳбарлар – ҳоқим ва вазирлар, ижодий ташкиллар етакчилиари, олим ва зиёллар, кенг жамоатчилик бир ёқадан бош чиқариб, биргаликда фаол иш олиб боришимиз, бу вазифани кундаклика фаолияти-мизнинг муҳим бир қисми деб билишимиз зарурлигини алоҳида таъкидлаган эди.

Дарҳакиат, тарихий фильmlар ўтиқирилган ғуломларни таъкидлашади. Кинематографияни таъкидлашади. Барча санхалари киноконцернин очиқ ва ёпик павильонларида тасвирга туширилди.

Биласиз, "кино" – юонча "kino" – "ҳаракат қиламан" деган маънени билдиради. Келинг, биз ҳам киночиларга фақат тош отмасдан, бирга "ҳаракат қилайлик", бефарқ бўлмайлик, яратилётгандан ҳар бир фильмни ўзимизни деб қабул қилалигидан, унинг яхши бўлиши учун дўстона куюнайлик, токи "Тирик тарих" деб ном олган уларни яхши мамлакатимизда ижодий ва ижодий маънода умуммиллий дастурга айлансин!

Хаётда ётибор қилмаган нарсамизни китобда қизиқиши билан ўқиймиз. Эмил КРОТКИЙ

Кинода ҳам шундай. Ҳар куни ўзимиз кўриб, тувоҳ бўлиб юрадиган ҳолатларни тасвирга олиб кўрсатишса, бу биз учун томоша – қизиқарли воқеа айланниши мумкин.

Хўй, кино санъати ҳаётимиздан чукур ўрин олган бугунги кундаги жараён шундай экан, энди

КЕТДИК, КИНОГА

бундан 130 йил муқаддам – 1895 йили Парижда ака-ука Оюст ва Луи Люмъерлар иктироси билан илк бор юзага келган дастлабки кино маҳсулотининг оммага қанчалик кучли таъсир этганини ўзингиз тасаввур килаверинг.

Мана шу ўтган бир асрдан зиёд вақт мобайнида ижоди ва ишлаб чиқариши ўз ичига оладиган кино санъати инсониятнинг бадиий маданий тарихидан мустаҳкам ўрин ёгалаганини, албатта, таъкидлаб ўтиш зарур, деб ўйлаймиз. Масалан, "Урай сайдерасининг сири", "Бир қадам сўлга, бир қадам ўнгга", "Маҳшар куни", "Камми", "Кетма", "Ярим тунги блюз", "Даллол", "Феллини", "Дард", "Афанди ва Азроил", "Қора ёл", "Кўргилик", "Тогда ўтган кўнвон ёз", "Васваса", "Мерган мелиса", "Гўззалик сири", "Чақмоқ чаққан тунда", "Муруват", "Адвокатлар", "Афюн гирдоби", "Сирли сиртмок", "Сўнгги лаҳза", "Абадият чархи", "Укубат", "Динозавр қолдириган из", "Хиёнат", "Ҳақиқат куни", "Сой кўшиги", "Унутма мени", "Онагинам орзу", "Хонадон эгаси", "Зиёда", "Мен ёнингдаман", "Ер тафти", "Ҳаётда", "Толиккан қунгиллар ойга талпинар", "Сабот", "Қора зарба", "Иммунолог", "Ота рози...", "Шоду ҳурамлиқ", "Сумбул", "Лола гулум", "Миллионер Жонибек", "Пулинг бўлса...", "Парининг совғаси", "Самурай", "Яша хотин", "Одина", "Ишқ ва андух", "Қари қиз", сингари ўнлаб бадиий фильмларни ёши улугрок томошабинлар ўз даврида кўрган булишларни мумкин, лекин бу асрларни ёш авлод биларман?

Тараққиётнинг қадами тезкор, кино пайдо бўлганидан сўнг, орадан иккى йил ўтиб, бу мъжизалини санъатнинг ил намуналари – французы рус операторлари суратга олган, Шарқ экзотикини тасвирларни тасмалара мурхланган тасвирларга мазмун бахш этишга aloҳида қаратиб, бу ишни юқори чўққиларга кўтаришига ёришилди.

Биринчи ўзбек кинооператори Худойберган Девоновнинг ўзбек ҳалқи ҳаётни ва урф-одатларини, Ҳоразм манзараларини акс этирган дастлабки ҳужжатли-хроникан фильмлари билан XX асрнинг 20-йилларида миллий кино санъатига ташкил этилган.

Биринчи ўзбек кинооператори Худойберган Девоновнинг ўзбек ҳалқи ҳаётни ва урф-одатларини, Ҳоразм манзараларини акс этирган дастлабки ҳужжатли-хроникан фильмлари билан XX асрнинг 20-йилларида миллий кино санъатига ташкил этилган.

Энди вақтида ўзбек киносинг шаклланишида муҳим роёп ўнаган машҳур режиссер Сулаймон Хўжаев чоризмга қарши кураш мавзусида яратган "Тонг опидан" фильмни учун миллатчиликда айланбили хибса олинганни ва машъум 1937 йилда отиб ташланганни ҳам янчалик факт.

Ўтрок "Ўзбекфильм", ҳалқин кутар сўй! – қандайдар кескин, худди айномадай жарапнама-диганни таъкидлаш лозим. Бунинг натижасида ўзбек кино санъати усталиари хорижик ҳамкаслари билан ҳамкорликда янги-янги асрларни яратмоқда. Хусусан, биргина 2024 йилда Қирғиз Республикаси санъаткорлари иштирокида "Бир куни Самарқанд", туркманистонлик киночилар билан "Маҳтумқули Фирғод", япониялик мутахассислар билан "Енгилмас: Токиога йўл", Ҳитой кино намояндлари билан "Мени кут" фильмига суратга олнди.

Айни вақтида "Тирик тарих" дастури доирасида Тоҳкистон билан "Олдузлар шуъласи: Жомий ва Навоий", Татаристон Республикаси билан "Шаҳобиддин Маржоний", Корея Республикаси билан "Тақдир уфқарлар", Россия Федерацияси билан "Сөхрли кўза", "Ўзбекистон археологик ёдгорликлари дурданалари", "Бухоро марварид", Ҳитой билан "Фарҳод ва Ширин", Испания билан "Клавихо", Япония билан "Сакура ифори", Озарбайжон билан "Мулла Насридин", "Максуд Шайхзода", Ҳиндистон билан "Хива лангари", Беларусь билан "Ўзбек арслони", Венгрия билан "Херман Вамбери ва Мулла Исҳоқ", Туркия билан "Туркманистонлик баҳодирлар", Қозогистон билан "Томир топларидай юқсан" фильmlари суратга олнди.

Айни вақтида, "Тирик тарих" дастури доирасида Тоҳкистон билан "Олдузлар шуъласи: Жомий ва Навоий", Татаристон Республикаси билан "Шаҳобиддин Маржоний", Корея Республикаси билан "Тақдир уфқарлар", Россия Федерацияси билан "Сөхрли кўза", "Ўзбекистон археологик ёдгорликлари дурданалари", "Бухоро марварид", Ҳитой билан "Фарҳод ва Ширин", Испания билан "Клавихо", Япония билан "Сакура ифори", Озарбайжон билан "Мулла Насридин", "Максуд Шайхзода", Ҳиндистон билан "Хива лангари", Беларусь билан "Ўзбек арслони", Венгрия билан "Херман Вамбери ва Мулла Исҳоқ", Туркия билан "Туркманистонлик баҳодирлар", Қозогистон билан "Томир топларидай юқсан" фильmlари суратга олнди.

Айни вақтида, "Тирик тарих" дастури доирасида Тоҳкистон билан "Олдузлар шуъласи: Жомий ва Навоий", Татаристон Республикаси билан "Шаҳобиддин Маржоний", Корея Республикаси билан "Тақдир уфқарлар", Россия Федерацияси билан "Сөхрли кўза", "Ўзбекистон археологик ёдгорликлари дурданалари", "Бухоро марварид", Ҳитой билан "Фарҳод ва Ширин", Испания билан "Клавихо", Япония билан "Сакура ифори", Озарбайжон билан "Мулла Насридин", "Максуд Шайхзода", Ҳиндистон билан "Хива лангари", Беларусь билан "Ўзбек арслони", Венгрия билан "Херман Вамбери ва Мулла Исҳоқ", Туркия билан "Туркманистонлик баҳодирлар", Қозогистон билан "Томир топларидай юқсан" фильmlари суратга олнди.

Айни вақтида, "Тирик тарих" дастури доирасида Тоҳкистон билан "Олдузлар шуъласи: Жомий ва Навоий", Татаристон Республикаси билан "Шаҳобиддин Маржоний", Корея Республикаси билан "Тақдир уфқарлар", Россия Федерацияси билан "Сөхрли кўза", "Ўзбекистон археологик ёдгорликлари дурданалари", "Бухоро марварид", Ҳитой билан "Фарҳод ва Ширин", Испания билан "Клавихо", Япония билан "Сакура ифори", Озарбайжон билан "Мулла Насридин", "Максуд Шайхзода", Ҳиндистон билан "Хива лангари", Беларусь билан "Ўзбек арслони", Венгрия билан "Херман Вамбери ва Мулла Исҳоқ", Туркия билан "Туркманистонлик баҳодирлар", Қозогистон билан "Томир топларидай юқсан" фильmlари суратга олнди.

Айни вақтида, "Тирик тарих" дастури доирасида Тоҳкистон билан "Олдузлар шуъласи: Жомий ва Навоий", Татаристон Республикаси билан "Шаҳобиддин Маржоний", Корея Республикаси билан "Тақдир уфқарлар", Россия Федерацияси билан "Сөхрли кўза", "Ўзбекистон археологик ёдгорликлари дурданалари", "Бухоро марварид", Ҳитой билан "Фарҳод ва Ширин", Испания билан "Клавихо", Япония билан "Сакура ифори", Озарбайжон билан "Мулла Насридин", "Максуд Шайхзода", Ҳиндистон билан "Хива лангари", Беларусь билан "Ўзбек арслони", Венгрия билан "Херман Вамбери ва Мулла Исҳоқ", Туркия билан "Туркманистонлик баҳодирлар", Қозогистон билан "Томир топларидай юқсан" фильmlари суратга олнди.

Айни вақтида, "Тирик тарих" дастури доирасида Тоҳкистон билан "Олдузлар шуъласи: Жомий ва Навоий", Татаристон Республикаси билан "Шаҳобиддин Маржоний", Корея Республикаси билан "Тақдир уфқарлар", Россия Федерацияси билан "Сөхрли кўза", "Ўзбекистон археологик ёдгорликлари дурданалари", "Бухоро марварид", Ҳитой билан "Фарҳод ва Ширин", И

ЙҮҚЛОВ

“Абадийлик тиламайман бу фанодан...”

Баодир ИСО

Фарғонанинг қадим қишлоқларидан бири – Дутирда ўзбекнинг иштедодли ва камтарин шоири Баҳодир Исо яшаб... ўтди.

У киши билан илк бор кўришиб, сұхбатлашган инсон “Наҳотки, эл оғизга тушган баланд шеърларни шундай содда одам ёзган бўлса?!“ деб ҳайратланиши тайнин.

Ҳамма ўзининг яхши томонини кўрсатишга уринади. Яхши одатларни ўзлаштириб олиш мумкинdir, лекин одам атайлаб самимиy бўла олмайди. Баҳодир Исо тийнати пок, тугма, табииy яхши одам эди. Гаплашганинг дарди ариб, руҳи енгил тортарди. Унинг ўзи ҳам, сўзи ҳам самимиy, шеърлари-да тоза, нурли, кўнгилга яқин эди.

Баҳодир Исо 70-йиллар ўрталарида шеъриятта ярақлаб кириб келди ва табиийти, унга пойтахта яшаб, ижод қилиш тақлифи кўп бора берилган. Аммо у ўзига хос ўжар ва тантн феълига кўра,

қишлоқдошлари орасида яшашни афзал билди. Шоир бир умр ўзини қийнаб, бошқаларнинг кўнглини авайлаб яшади.

Баҳодир Исо зўр шоир, уста купол, моҳир рассом, чўнг ҳайкаларо эди. Бугун маҳалласи ҳамда қишлоғи мактабида у яратган ҳайкалтарошлик намуналарини кўриш мумкин.

Устознинг туғилган кунида бир даста шеърларини газетамиизда чоп этиб, кувонтироқчи эдик. Афсус, улгурмадик. Кутимаганда Фарғонадан “Баҳодир Исо вафот этди” деган ноҳуш хабар келди.

Начора, тақдир ҳукмiga кўнишдан ўзга чора йўқ. Илоим, устознинг охирини обод бўлсин.

Кунида гўзал ва ҳароратли ижоди билан адабиёт муҳлисларининг кўнглида ўзига ҳайкал кўйиб кетган иштедодли шоир Баҳодир Исонинг бир туркум шеърларини эътиборингизга ҳавола қилмоқдамиз.

ИЛТИМОС

Юрагимни очиб кўринглар,
Ё унга тиг санчib кўринглар –
Қонларимни ерга аямай,
сошиб,
сошиб кўринглар –
Ерда
Қатра-қатра қонимдан
Қизғандоклар ўсиб чиқади.
Минг-минг бўлак бўлган жонимдан
Ватан деган ёзув чиқади...

Кўзимга кўз тикиб кўринглар,
Ё кўшибигиз тикиб кўринглар –
Парнирган ёғду чиқади...
Кейин...
Яна ўқиб кўринглар –
Ўша
дув-дув ёғду ичра ҳам
Ватан деган ёзув чиқади!

...Қилмасангиз бу ишни уdda,
Илтимос, кўп сайраманг унда!

УМР

Излаб тополмайсан,
чиранма бекор,
Илоҳий Хаттотнинг
хатидан
хато.
У
сенга
бу хатни
битмайди тақрор,
Бу тортиқни
қайта
этмайди
ато.
Сен учун битилган битик –
мукаммал,
Нуқсон йўқ
сен учун ўқилган
нутқда.
Бир кун
келишидан
сен кўрқан ажал –
Жойига кўйилган
Чиройли
нукта.

ЯХШИЛАР БОР, ЯХШИЯМ

Бу бешафқат дунёда,
Яхшилар бор, яхшиям.
Мехр қаҳат дунёда
Яхшилар бор, яхшиям.

Оёқости диёнат,
Яқинми-ё қиёмат?
Гўдакларга химоят,
Яхшилар бор, яхшиям.

Тўкилсаям ерга қон,
Узилиб тушмас осмон.
Балога балогардон
Яхшилар бор, яхшиям.

Балки хон замонида,
Тоби йўқ виконида.
Бу жаҳон айвонида
Яхшилар бор, яхшиям.

Мард ишонар аҳдиға,
Гадо ризо нақдига.
Баҳодирнинг баҳтига
Яхшилар бор, яхшиям.

БЎЛГАНИМ ШУ...

Мени яхши кўрганлар кўп, тўғри, бироқ,
Жини сўймай юрганлар ҳам ундан кўпроқ.

Демак, ёмон одамман деб куюнмай ҳам,
Жуда яхши одамман деб суюнмай ҳам.

Тарозига кўйилганда фақат амал,
Яхшилигим оғир келса бўлди сал-пап...

Агар эрта тушмаганда бошга калпик,
Даъво қўлсам бўлар эди мукаммалик...

Ҳай, майли-да, яхшиманни ё ёмонман,
Мен ҳам сиздек Ҳақ яраттан бир инсонман.

Абадийлик тиламайман бу фанодан,
Хафамасман ҳаким Луқмон ё Синодан.

Тушгач умр китобимга сўнгги нуқта,
Ҳамманизни тарқ этаман худди йўқдай...

Ҳа, шунақа,
Мендан сира ҳадик олманг...

Гап – шу.

Боринг,
Энди сиз ҳам,
Йўлдан қолман!

ХАЛИ ЎЛМАГАН ОДАМ

“Бошига тош билан бир урсам...”,
деб ўйлади кимдир мен ҳакимда.
“Бошини бағримга боссам...”
деб ўйлади кимдир мен ҳакимда.

Мен эса
кўтариб юраман
ўша –
минг марта тош тегиб ёрилган,
иссик бағирларда димиқан,
ҳамма учун қизик
бошимни...

ОҚ АЙИҚ

Уммон...
Уммон...
Кулочлари
чексиз ёйик...
Бахор келиб,
Эррияпти унинг музи...
Уммоннинг қоқ ўртасида
бир оқ айқ
Холсиз сузиб бораётир
ёғиз ўзи...

Тириклипик
шўрликни шу ҳолга соглан –
Балиқми ё
бир балони келган кўзлаб.

Соҳил эса
анча опис,
опис қолган...

Топармикин

энди уни

қайта излаб...

Эҳ, оқ айик,

Уҳ, оқ айик...

Оҳ, оқ айик...

Кетмасайди

адори йўқ сувда ўлиб...

Гўл бўлмаса,

Соҳилларни бадар кўйиб,

Музга ишонч боғлайдими

келиб-келиб?

Оқ айикка
кўнглим жуда ачишяпти...
Қолармикин

чексиз уммон ичра
омон...
У эса муз парчасига ёпишяпти,
Мени шу муз элтади деб
соҳил томон...

ОДАМЛАР ИЧИДАН

ОДАМ ИЗЛАДИМ

Уни сизладим мен,
Буни сизладим.
Одамлар ичидан одам изладим.
Шайтонларга учраб, кўйдим, музладим,
Одамлар ичидан одам изладим...

Бир дардкаш қидирдим,
Бир дўст ахтардим.
Лоқайдлар бепарво тинглади дардим...
Учратиб қоларман дея бир мардин,
Одамлар ичидан одам изладим...

Қашқирлар кутурди,
Кўлпаклар хурди...
Чаёнлар чакай деб изимдан юрди...
Ўргимчак инини кўзимга курди,
Одамлар ичидан одам изладим...

Менга одам керак!

Ҳакиқий одам!
Топсам, юрагимдан қувилар мотам...
Оёқяланг қўйиб чўғларга қадам,
Одамлар ичидан одам изладим...

Маъюс шеърларимни тинглади ким деб,
Тинглаб, юрак-бағрин тинглади ким деб,
Баҳодир Исони англайди ким деб,
Одамлар ичидан одам изладим...

ЁРИШГАН ДИЛ

“Расм чизсанг, гуноҳкорсан”,
дэя жоҳил улиш берди,
Тамоман синдириб руҳим,
вужудимга сўлиш берди.
Нихоят бир мукаррам зот
деди кўнглимга нур ўйлаб:
“Шукр денг Ал-Мусавирга,
Ўзи сизга улуш берди”.

ДЎСТ ИЗЛАСАНГ...

Дўст изласанг, аввало, ўзинг дўст бўл бошқага,
Муҳтоҳ куни кўмакка узаттин кўл бошқага.

Адашган дам йўлидан, жой олгини кўнглидан,
Маҳкам тутиб кўлидан, кўрсатгин йўл бошқага.

Фарид бўлса, тенги бўл, ёқаси ё енги бўл,
Ҳар ишининг ўнги бўл, бўлмагин сўл бошқага.

Мехр тўлдир кўзингта, сехр тўлдир сўзингта,
Гулзор танлаб ўзингта, кўрсатма чўл бошқага.

Дўстликдан дўстлик пайдо, эй сен Баҳодир Исо,
Дўст изласанг, аввало, ўзинг дўст бўл бошқага.

БАҲОР

Ернинг сийнасидан тошиди ҳарорат,
Хайкал дараҳтларга тақорир кирди жон,
Томларнинг лабида туриб омонат,
Ялқов мушуклар ҳам бошлади фифон...
Шифокор кўёшнинг малҳам тиглари
Бемор жуссасини узди тўшақдан –
Ана, кўтарили бўйдой туғлари
Чорбогда көр босиб ётган хашакдан...
Ўчқолар оғизга испаниб қайти
Мўрилар бўғиздан тутган тутунлар.
Эшитдим – Худога шукронга айтди
Охри кўриниб қолган ўтинглар.
Тупрок кўчпич берди етилган қиздай,
Чапани кетмонга бўқди сузилиб...
Бўғотда ханжарга айланган музда
Қартайган қиши жони кетди узилиб...

ЗАРДА

Мунча таҳлика тушмаса бу кас,
Наҳотки кўзлари борни кўрмайди.
Мен ахир дунёда битта шоирмас,
Худо шеърни ёлғиз менга бермайди.

Ёзаман деганга осмон ҳам қоғоз,
Ҳакиқий шоирлар эса жуда оз...
Айтинг, ғамга ботиб солмасин уввос,
Худо шеърни фақат менга бермайди.

СИЗ ШОШИЛМАНГ...

Сиз шошилманг,
ошикманг бунча,
Ҳали баҳо беришга эрта.
Шоир
ҳамма каби
буғунча
Кўймаланиб юриди ерда.

Сабр қипинг,
дунёдан ўтиб,
Сингиб кетгач тупроқга жисми,
Дилингизни соғинчи тутиб,
Тилингизга тўлади исми...

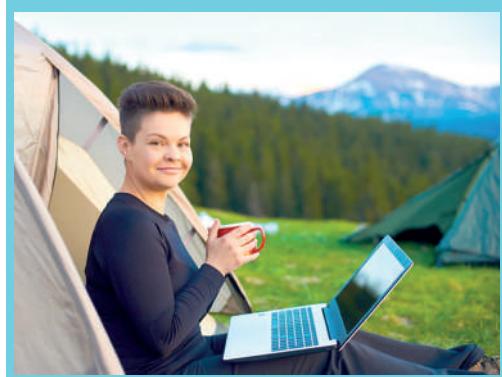
гача. Бир вақтлар Эркин Самандар:
Нималар бўлмайди, дейсиз ҳаётда
Оғажий тут экди бояни Қиётда...
– деб бошланувчи шеър ҳам ёзган
дид. Богнинг гарб томонида даволаниш маскани, Қосимбод шаҳарчаси, орка ва кун чиқиши томонларида аҳоли зич яшайдиган маҳаллалар. Бог ҳалқ саиллари, Наврӯз ва Мустақиллик байрами, Оғажий таваллуди кунларида санъат ва адабиёт ихломсандлари, ўш-яланлар билан тўлиб кетади. Қишилгимиздаги ҳар бир оғизни юнга ёзиб кетади. Чиндан ҳам қабрада тутдан ясалган сандик бор экан.

Аста очдик, унда одам сүяклари
киши гавдасини эслатиб ётади. Уч карра Қуръон ўқитдик ва алломанинг ўлмас асарлар битган муборак кафт сүякларини ушлаб тавоф этидим. Тўғрисини айтсан, Оғажийдек буюк зотнинг “қўли”ни ушлаганимга суюниб, кўзимда ёш қалиқди. Кейин эса белни маҳкам боғлаб, эл манфаати йўлида янада яхшироқ ишлаш, курашиш ва яшашга отландини.

Мактабларда Мунис ва Оғажийта, Пахлавон Маҳмуд ва Жалолиддин Мангуберди юбилейларига бағишилган тадбирлар, мушоира, фазалхонлик кечалари бўлиб ўтади...
Отаназар оға билан сұхбатимиз қизғин бўлди. Бу ибратли ишлар унинг ҳайрлик амаллари деңгизидан бир томчи, холос. Ўзбек адабиётида ўймас из қолдирган Оғажий ҳасратлари мангу кўним топган қадамж

ЯНГИ ЛУГАТ

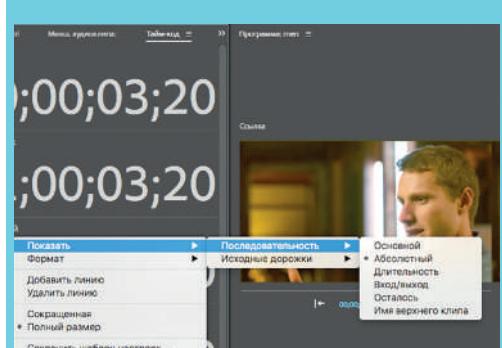
ДАУНШИФТИНГ – масъулияти камроқ юмуш ва камроқ күч-куват талаб қиладиган иш билан машғул бўлиш, тинч ва осуда хаёт тарзи демакдир. Одатда одамлар ёши улуғлашиб боравергач стрессдан қочиши мақсадида дауншифтинг қилиши режалаштира бошлади.

ФАН-ЗОНА – саҳнага жуда яқин жойлашган маълум бир миқдорни ўзида жамлаган жой. Бу жойга ўрнашган киши асосан суратга олиши ёки ижроини имкон қадар якинроқдан кўришини мақсад қилган бўлади.

ГОЛОДОМОР – Собиқ совет иттифоқи томонидан аниқ мақсадларни кўзлаб, онги равишда вујудга келтирилган очарчилик сиёсати.

ТАЙМ-КОД – видео ёки аудио материални аниқ синхронлаш учун ишлатиладиган рақами код. Подкаст муаллифлари томошабин ёки тингловичга қўлай бўлиши учун ҳар бир савол ва унга берилиган жавобнинг бошланishi вактини материали изоҳида иловга қилишади. Ижтимоий тармоқ фойдаланувчиси тайм-кодларни кўздан кечириб, бутун бошли видеони эмас, ўзини қизиқтирган қисмини кўриб қўя қолади.

ТИЛБИЛИМ

МУШУК ВА ШУМШУК

Мушук сўзига шук сўзи асос бўлган. Мен бу ҳақда аниқ маълумотга “Навоий асрлари лугати”нинг 1973 йилдаги нашрида дуч келганиман. Уша манбада шук сўзи “писиб, пойлаб, тикилиб ётган” маъноларини англатади деб изоҳланган. Бунга шумшук сўзини ҳам қўйёлаш мумкин. “Шумшайма!” дегани “писиб турма” деган маънони билдиради.

Ғайри улким, ётибон ўйлунгеда шук, Қормобон қонинани ичкан бир мушук. (Алишер Навоийнинг “Лисон ут-тайр” асаридан).

Махмуд Кошгарида шук сўзи “тинглантирувчи”, “тўхтатиш” сўзи сифатида изоҳланган. Яъни, кўрсаткич бармогини лаби устига қўйиб “Тсс!” дегандаридай. Эътибор қиссангиз, Кошгари изоҳида ҳам “писиши, пойлаш” маъносига яқинлик бор.

Юсуф Хос Ҳожибда шундай мисра бор:

Нэзўй шўйк турур-са на болды дўзў

Маъноси:

Нега жум турибсан, сенга не бўлди?

Юсуф Хос Ҳожиб бу ерда шўйк сўзини “жум туриш” маъносига кўллашган.

XI-XIV аср эски туркий тил манбаларида “мушук” маъносига мачы ҳамда чэтўк зоонимлари билан ифодаланган. Мўшўк (мўшўк) сўзи илк бор “Қиссанга Рабгузий”да қайд этилган.

Эшқобил ШУКУР

ҲАЖВ

Мактубим жавоб истаб...

Ушбу ёзаттган хатим тез ва оз кунлар ичиди ётиб бориб маълум бўлғайким, ўшал шаҳри азимда ўйнаб-кулиб юрган азиз ноибимиз, Ж.Ф.Байроновга, деб билгаймиз. Биз, Сизни суйиб танлаган сайловчиларингиз ўшал ўзингиз билган гўша – ҳамиша кўхна ва навқирон Чўринди мавзеида амал-тақал учма-уч қилиб, буғанимат ҳёт неъматларидан баҳраманд бўлмоқ илинжида яшаб турибмиз.

Қадрли Ж.Ф.Байронов! Сиз билан илк учрашувимиз ёдингида бўлса керак. Қарокчитол МФИда ўтказилганном зодар билан муллоқтадирида мен залнинг қоқ ўртасида тувлусат жемперда бошяланг ўтирган эдим. Номзодлар орасидан айнан сизни ажратиб олганимнинг сабаби, ўзингиз ҳам бир ярим соатлик майлис давомида нуқул мен тарафа қараб маъруза урдингиз. Ана шу оташин нутқингиз мени соғик адабиёт ўқитувчиси сифатида бенихоятда ҳаяжонлантириб ташлади. Айнича, “Мен сизни келажагингизни ўйлайман, сиз баҳтли яшашигини хоҳлайман ва айнан сизнинг Саодатнинг учун бир умр дастур асосида курашаман!” деб онт ичнагининг мени тош юрагимни филт-филт эритиб ташлаганди. Қолаверса, ўртанча қизим Саодатни ҳам тилга олганингиз мени ёлиз она сифатида ўтаям умидворликка содди.

Ораганини тош деб атаганим сизга ғалати түйилаётгандир, Жавлон академик. Балки дилбандимни отигача аниқлаб, турish-тurmushimiga астойидал қизиқкан сиздек нозиктаб ётиб олди. Иккита ҳафтача баҳту фародат оғушига яшадик. Аммо бадният кимсалар биз Сарқўргондаги шийпонларнинг бирида муҳаббат достонини барадла кўйлаб юрганимизни ота-онамига, энг ёмони, Паҳлавон акамнинг илмогиз хотининг етказиби. Ёзува ва жоҳил кимсалар бизнинг беғубор орзулиримизни поймол қилиши: мактаб педсоветида муҳкамма қилиб, иккимизни ишдан мосуво айлашди. Бу орада мен декретга, Паҳлавон академик чёт элга равона бўлдик.

Орадан кунлар ўтди. Яна кутилмагандан бош устимда ишқ қўёши чараклаб, баҳтим очилиб кетди. Туғруқхона раҳбари Соппонул ака менинг жамолимини кўриб, қўз остига олиб кўйган экан, кўзим ёриб, чиллам чиқар-чиқмас қовун сайлига тақлиф қилиб, шахсан ўзи автоупов юборди. Шундай қилиб, биз муҳаббатдан сархуши бўлиб Сирдарё бўйларида кўп ва хўп қоувунхўрлик қилдик. Лекин мен шўрпешонанинг баҳти қора ёзилмиш эканми, қовунга тўйган Соппонул мараз кимдандир эшитган узункулоп миш-мишларга ишониб, менинг донгим мактаб чоғимдаёт бутун тумандага овоза бўлғанини юзимга солди-ю, номардларча машинасига ўтириб менинг жонхонларга ташлаб кетди. Шу тариқа Сайху соҳиҳида қон йиғлаб қола вердим.

Истарам иссиқлиги, кўзга яқинлигим, энг муҳими, қалбим поклуги ҳамма жойда иш беради, кишилар диққатини тортмай кўймайди. Бу не толеки, ўн дақиқа ўтар-ўтмас истиқболимда ўша тўқайларнинг эгаси бўлган фермер Олимжон академик чоғимдаёт бориши жамоатчилик назорати остида, шаффофф бўлиши керак.

ТАРМОҚЛАРДА НИМА ГАП?

Хайрия қутилари қандай қўйилади?

Хайрия қутилари фақат надавлат-нотижорат ташкилотлар ёки юридик шахслар томонидан белгиланган тартибда қўйилиши мумкин.

Бунда хайрия қутиси шаффофф идиш бўлади, жойлаштириладиган манзил олдиндан ёзлон қилинади, уни очишида гувоҳлар қатнашади ва бу жараён видеотасвирга олинниб, жамоатчилик эклон қилинади. Яъни, хайрия маблағи ҳақиқий муҳтоҷ одамга “пати юлинимай” ётиб бориши жамоатчилик назорати остида, шаффофф бўлиши керак.

ННТлар нақд пул шаклида хайрия йига оладими?

Албатта, йига олади. Фақат хайрия қутилари орқали. Яъни, ҳар бир купюра ёки танга, албатта, белгиланган тартибда ўрнатилган шаффофф хайрия қутисига тушиб, кўччилик иштирокида ҳисобланиси, хужожатлари қилиниб, хисоботи ўз вақтида берирб бориладиган бўлиши керак.

Хомийлик хайриясини олганларга бошқа ёрдам ва имтиёзлар берилмайдими?

Үндай эмас. Конуннинг 14-моддаси қўйидаги мазмундаги учинчи қисм билан тўлдирилмоқда:

“Хомийлик олувчиilar томонидан хомийлик хайрияларининг олиниши уларга қонунчиликда белгиланган бошқа ёрдам турларидан, тўловлардан ёки имтиёзлардан фойдаланишини чеклаш ёки тўхтатиш учун асос бўлмайди”.

Мол-мулк шаклидаги хайриялар-чи? Улар қандай қилинади?

дик, бир умр ажралмасликка аҳд қилиб, беармон яшайдердик.

Азизим Жавлон акажон, мен хатим бошида жуда кўп ноҳақ жафолар чекканимни айтиб ўтгандим. Бу гал ҳам ҷархи-каждрафтор мендан чиртта ўз ўғиди. Бир ҳафталик турмушимиз кутилмагандан қамиш чайладек ағдарилди. Олимжон академик хайр-маъзурни насиya қилиб, оқ отини чоптирганча гойиб бўлди. Амал-тақал қилиб она қишлоғимга қайтиб келгач, ариза-париза қилиб ишга тикланамдик-у, ғалати ахволга тушдим: Олимжон академик юкли бўлиб қолган эканман. Қиссанга, кўп саргузашлардан кейин ўртакчан Саодатхон Қарагандадаги саришта бир овулда дунёга келди.

Мусофирилкнинг нони қаттиқ дейишиади. Мусофирир бўлмагунча мусулмон бўлмайсан, деган гап ҳам бор. Сизнинг қимматлиқ вақтингиз олмаслик учун мухтасар айтсан, сафарга ёлғиз бориб, учовлашиб қайдик. Яъни, Саодатхондан кейин Сарсанбай исмли азamat ўғилчали ҳам бўлгандим. Ҳозирда сиз сайланган округда беш нафар фарзандим билан сиздан аввал ноиблик қилган Милтиқбой академик эсдалик бўлиб қолган иккича сотихли коттежда муким яшаб келмокдаман. Етти ийлики, вақтингизда ишсизман. Мени қора ниятили бадкирдор ҳаммасбларим ахлоқиз деб мағазава тўкиб, дипломим гё ѡлбаки эканини рўкач этиб, мактабдан четластигла музваф-фақ бўлишган. Ахир қанакасига дипломим соҳта бўлсин, уни шахсан туман тунқоровули Ёрқинжон Пинҳонов тугилган кунимга тортиқ этган ёзласса?! Бу ёғини сўрасангиз, шукур, фарзандларим мактабда, боғчада жавлон уришяпти, фаолиятимга халал беришмайди, эслари кўп.

Жавлонжон акагинам, мактубимдан муород шуки, тез-тез ҳудудимизга келиб турисиз, бир оғенгиз шу ерда бўп қолган. Туман раҳбарлари билан келишици, сайловчининг бўлган менгина мушфик ёлғиз аёлга олти сотихи коттеж олиб берсангиз. Битта хонасини ўзинингга меҳмонхона қилиб берардим. Қанақадир шубҳали меҳмонхоналарда ётиб юрмасдан, менинг ғамхўрлигимдан баҳраманд бўлардингиз. Ош-овқат, кир-чир, иссиқ-совуғингиз менинг меҳрли эътиборимда, ёндош хонангизда дингукол ѿшардик, вақти бемахал кирди-чиқди қилиб турардик. Мен нега бу қадар дадил таклиф ташлаётганим боиси шуки, у куни ойна жаҳонда шеър ўқиганингизи кўриб қолдим. Аниқ билдимки, сиз ҳам менинг унтутолмай кийналиб юрибисиз. Илк учрашувимиз ҳамон қалбининг тўрида. “Гулзорингни кўзлаб турар булуплим” деган сатринизни мен жудаям теран тушундим ва чукур хисклидим.

Ўзимнинг булбулигё шоиргинам, сиз менга бошпана ундириб, ғамхўрлик қилиш барабарида, ҳам ноиблик мажбурятингизни, ҳам инсонийлик бурчингизни ҳамда йигитлик вазифангизни шараф билан бажарган бўлардингиз. Акс додад ваъдабоз Милтиқбой ноибига ўхшаб, бемахал гойиб бўлиб, ёш кетманг, дейманд-да. Сиздан қондириувчи жавоб кутиб, йўлларингизга интизор кўз тикиб қолувчи сайловингиз: Чамандагул Очилдиева”.

Оққа кўчирувчи Мулла ХУНОБ

қолмади. Кўзёшларим дарё бўлиб оқди. Аммо начора...

Ойнинг ўн беши ёргу деганларидек, ўша кезлари жисмоний тарбия ўқитувчиси Паҳлавон академик орзининг бакувват қўллари билан менинг тушкунлик ботқодиран тортиб олди. Иккита ҳафтача баҳту фародат оғушига яшадик. Аммо бадният кимсалар биз Сарқўргондаги шийпонларнинг бирида муҳаббат достонини барадла кўйлаб юрганимизни ота-онамига, энг ёмони, Паҳлавон акамнинг илмогиз хотининг етказиби. Ёзува ва жоҳил кимсалар бизнинг донгим мактаб чоғимдаёт бутун тумандага овоза бўлғанини юзимга солди-ю, номардларча машинасига ўтириб менинг жонхонларга ташлаб кетди. Шу тариқа Сайху соҳиҳида қон йиғлаб қола вердим.

Истарам иссиқлиги, кўзга яқинлигим, энг муҳими, қалбим поклуги ҳамма жойда иш беради, кишилар диққатини тортмай кўймайди. Бу не толеки, ўн дақиқа ўтар-ўтмас истиқболимда ўша тўқайларнинг эгаси бўлган фермер Олимжон академик чоғимдаёт бориши жамоатчилик назорати остида, шаффофф бўлиши керак.

Хайриялар мол-мулк шаклида йигилган тақдирда, ННТ ёки юридик шахс томонидан қабул қилиб олинниб, мол-мулк рўйхати шакллантирилиб, унинг тури, микдори (ҳажми) кўрсатилган холда далолатнома тузилади.

Шаҳноза СОАТОВА
Фейсбук

“Jadid” газетаси жамоаси ҳамда нашр муассислари ўзбекистонда хизмат қўрсатган ёшлар мураббийи, шоир Баҳодир ИСО вафоти муносабати билан мархумнинг оила аъзолари ва яқинларига чукур ҳамдадрлик билдиради.